

16. שביעית ח, ד - לקח מן הנחתום ככר בפונדיון כשאלקוט ירקות שדה אביא לך - מותר. לקח ממנו סתם - לא ישלם לו מדמי שביעית שאין פורעין חוב מדמי שביעית.

17. ירושלמי - ר' יהודה ור' נחמיה אוסרין שאין ירקות שדה מצויין וחכמים מתירין מפני שירקות שדה מצויין.

18. ריבמ"ץ - לפי שירקות שדה מצויים, והוא מעיקרא יהביה ליה במתנה, וגם הוא נתן לו הירק במתנה, ועבדין דין לדין מתנות חנם, משום הכי שרי.

19. מנחת שלמה שביעית ח, ד - והיינו דווקא בלוקח באופן שמן הדין אין בעל הככר יכול לתבוע את הירקות, דאל"כ אין זו מתנה.

החלפה עם שכנים

20. רמב"ם שמיטה ו, י - אין פורעין מהם את החוב.

21. מאמר מרדכי מאמר י - יצא נפק"מ באדם שלוח מחברו למשל תפוחי עץ, אם מחזיר את התפוחי עץ מפירות שביעית - אסור.

22. בית רידב"ז שביעית ד, י - עיין בתוספות הרי"ד מבואר שם דאם קנה ממנו בהקפה פירות שביעית, מותר אח"כ לשלם מדמי שביעית כיון דהחוב בא מחמת שביעית.

23. מנחת שלמה שביעית ח, ד - אין זה מסתבר, דסוף סוף כבר אכל הפירות והוי ליה כשאר חוב.

24. פירוש הרמב"ם למשנה שם - וההחלפה בפירות שביעית מותרת, כגון שיאמר לו קח פרי זה ותן לי פרי פלוני, ולפיכך אם לקח ככר מן הנחתום ואמר לו אביא לך ירקות שדה כשאלקוטם הרי זה מותר.

25. שבת הארץ ו, יד - והא דמותר להביא לו ירקות שדה של שביעית תמורת הככר שנטל ממנו דוקא כשאמר לו בלשון ברי שיביא לו ירקות שדה דסמך דעתיה עליה והוי כמחליף ככר בירקות שדה שמותרת אבל אם אמר לו לשון מסופק נעשה הפונדיון חוב עליו ואסור לפרוע לו מפירות שביעית.

26. משנה ראשונה - נראה דס"ל דחילוף פירות נמי סחורה הוי ואסור ולהכי דייק תנא הכא למיתני ירקות שדה ולא ירק סתם כמו ברישא, אלא משום דמצויין הוי כמתנה.

27. הרב יהודה עמיחי אמונת עתיך תשסח - אשה נתנה לשכנתה בקבוק מיץ ענבים לשבת, לאחר השבת החזירה השכנה מיץ ענבים של שביעית (אוצר בית דין), האם מותר הדבר?

נראה לכאורה שלשיטת הר"ש ודעימיה בנדון דידן יאסר הדבר שהרי לא הודיעה האשה שתחזיר את בקבוק היין בפירות שביעית וא"כ אין כאן חליפין אלא כאילו "לקח ממנו בסתם" וא"כ מדובר בחוב, ואין פורעין בפירות ובדמי שביעית.

בנידון דידן שההלואה היא בערך נמוך והיא בין שכנים, אין אנשים מקפידים ולכן המחזיר איננו נחשב כפורע חובו בפירות שביעית.

מגש פירות כהכרת תודה

28. ש"ך יו"ד שלא ס"ק קסו - ולא משלמין בו את תגמולין כגון שחברו עשה עמו חסד וזה בא לשלם לו גמולו אל ישלם לו ממעשר עני שהוא כמו פורע בו את חובו.

29. רמב"ם שמיטה ו, טו - אוכלין פירות שביעית בטובה ושלא

1. ע"ז סב. - החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית - שכרן שביעית; מאי שכרן שביעית? אילמא דיהבינן להו שכר מפירות שביעית, נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית, והתורה אמרה: לאכלה - ולא לסחורה!

2. רמב"ן שם - פי' רחמנא אמר בפירות שביעית דלאכילה ניתנו ולא לדבר אחר, לפיכך אסור ליקח בפירות שביעית מן התורה כל דבר שאינו נאכל. ולפרוע חובו בפירות שביעית נמי משום האי טעמא אסור, דכיון דדמי הפירות נשארין בידו ואינן נתפסין הויא לה סחורה.

3. תוספות - שזה משתכר בפירות שביעית ולא לאכלה קרינא ביה.

4. חזון איש יג, כו - הא דאין פורעין חוב מפירות שביעית אינו אסור משום סחורה, שהרי בלקח לעצמו והותיר מותר למכרו ואפ"ה אסור לפרוע ממנו חוב, אלא חשיב כלקח דבר שאינו מהשתמשות פירות שביעית... ונראה דאיסור זה הוא מדרבנן.

השימושים האסורים

5. תוספתא שביעית ז, ט - אחד שביעית ואחד מעשר עני - אין פורעין מהן מלוה וחוב, ואין משלמין מהן גמולין, ואין פודין בהן שבויין, ואין עושין בהן שושבינות, ואין פוסקין מהן צדקה. אבל משלחין מהן דבר של גמילות חסדים וצריכין להודיע, ונותנין אותן לחבר עיר בטובה.

6. משנה שביעית ח, ח - אין מביאין קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות מדמי שביעית ואם הביא יאכל כנגדן.

נתינת כיבוד לפועל וארוחה לעובדים

7. שביעית ח, ה - אין נותנים לא לבייר ולא לבלן ולא לספר ולא לספן אבל נותן הוא לבייר לשתות ולכולן הוא נותן מתנת חנם.

8. רמב"ם שמיטה ה, יג - ואין מאכילין אותן לא לעכו"ם ולא לשכיר, ואם היה שכיר שבת או שכיר שנה או שכיר חדש או שקצץ מזונותיו עליו הרי הוא כאנשי ביתו ומאכילין אותו.

9. ר"י קורקוס שם - מאי אריא קצב מזונות עליו דשרי כי לא קצב נמי כיון שאינו נותן הפירות בשכר וכאשר יתבאר שמותר ליתן הפירות מתנת חנם לכל האומנים? ובקצב עליו מזונות למה יהיה מותר אדרבה כיון שקצב עליו מזונות ודאי שפחת משכירותו בשביל המזונות והרי הוא פורע שכירות השכיר מפירות שביעית?

10. חזון איש יג, כו - ונראה דאיסור זה הוא מדרבנן, ולכך הקילו בקצצו מזונותיו עליו, כיון שפסק עמהן מזונות והוא נותן להן על שלחנו נראין כאנשי ביתו והתירו... ואפשר דשכיר שבת סתמא מזונותיו עליו שאין הולכים לבתיהן.

מתנה בהערמה

11. משנה שם - ולכולן הוא נותן מתנת חנם.

12. פירוש המשנה לרמב"ם - ולא יחשבנו להם בשכרם.

13. רא"ש - יכול ליתן מתנה שלא לשם שכרן ואף על פי שידוע שבשביל שנתן לו מתנה לא יתבע לו ממנו שכר.

14. חזון איש שביעית יג, יז - ולכולן הוא נותן מתנת חנים, ר"ל והם יתנו לו במתנה, ואע"ג דהוא כעין הערמה מותר.

15. ערוך השולחן שמיטה כה, ו - ובלבד שלא ידברו שמפני המתנה עושה כן.

בטובה, בטובה כיצד שיתן לו פירות שביעית כמו שעשה עמו טובה שנתן לו.

30. לחם שמים שביעית ח, ה - ולכולן הוא נותן מתנת חנם - דודאי היא ליה הנאה מנייהו כדאמרין דסתמא דמילתא הכי הוא דהנותן אי לאו משום הנאה דמטי ליה לא קיהיב, והני אע"ג דאתהני מנייהו אם לא נעשה חוב עליו קמ"ל דאפ"ה מותר לחזור ולגומלן מתנת חנם מפ"ש.

משלוח מנות

31. תוספתא שביעית ז, ט - אחד שביעית ואחד מעשר שני... ואין משלמין מהן גמולין, ואין פודין בהן שבויין.

32. ש"ך יו"ד שלא, קסו - ולא משלמין בו את תגמולין כגון שחברו עשה עמו חסד וזה בא לשלם לו גמולו אל ישלם לו ממעשר עני שהוא כמו פורע בו את חובו ולא פודין בו את השבויין שזה ג"כ מוטל עליו לעשותו בלא מצות המעשר עני והוי כמו פורע חובו.

33. שו"ת תורה לשמה קצג - ראובן הלך לארץ ישראל תוב"ב להשתטח על קברות הצדיקים זיע"א ונזדמן שם בפורים ושלח לשמעון אהובו משלוח מנות בפורים, ושמעון הוא ג"כ צריך לשלוח לו מנות והיה לו פירות שביעית אם יוכל לשלוח לו מנות מפירות שביעית? ודאי אסור כי הדרך הוא מי ששולח מנות לחבירו מוכרח שחבירו חוזר ושולח לו ג"כ והרי זה שמעון ששולח לראובן מנות מפירות שביעית נמצא בזה משלם מהם תשלומין ואסור.

34. שביעית ח, ח - אין מביאין קיני זבים וקיני זבות וקיני יולדות מדמי שביעית.

35. תוספות יום טוב - אין מביאין כו' - דכל דבר שבחובה אינה באה אלא מן החולין בספ"ק דמעשר שני.

36. מלאכת שלמה - אין מביאין קיני זבין וכו' דהאחד עולה למזבח ולאכלה אמר רחמנא.

37. שו"ת מנחת יצחק י, נז - פירות שביעית דהן שלו ויכול לאוכלן ולחלק לאחרים, הה"ד נמי דיכול לקיים בזה מצות משלוח מנות. והנה כי כן מבואר להדיא רידב"ז דמותר ליקח אתרוג מדמי פירות שביעית אפי' למצוה.

38. מאמר מרדכי מאמר י - נראה פשוט שאסור לו לשלוח במשלוח מנות שיוצא בו ידי חובה, פירות שביעית, כגון: בקבוק יין של אוצר בית דין וחבילת תפוחי זהב, דהוי כפורע את החוב שלו בדמי שביעית. אבל אם כבר שלח לראשון כדין - יהא מותר עכשו לשלוח לשני סתם דרך כבוד או צדקה מפירות שביעית, דהרי גמילות חסד מותר לעשות מפירות שביעית, ובתנאי שיגיד או יכתוב לו שזה בקדושת שביעית.